

«Realitats educadores»: Escola rural

Assumpta Duran i Oller, *Mestra i membre del Secretariat de l'Escola Rural*
Barcelona, 8 de novembre 2010

La ponent ha iniciat el seu discurs explicant que fa anys que treballa a l'Escola Rural i ha parlat d'aquesta tipologia d'escola a partir de tres punts: els seus trets definitoris; les múltiples definicions del concepte de ruralitat al llarg de la geografia catalana i les variacions de cada escola en funció del territori a què pertany; i com creuen els mestres que es resolen aquests trets característics a partir de la idea que tot el que podria ser un handicap es pot convertir en un aspecte positiu per a l'escola rural.

Trets característics de l'Escola Rural

És complicat establir uns límits per a definir què es considera rural i què no. Els sociòlegs, però, consideren que l'Escola Rural és aquella que pertany a poblacions de menys de tres mil habitants. De totes maneres, les característiques que té un poble de tres mil habitants són molt diferents que les d'un poble que en té tres-cents. Per això, a l'hora de definir què és rural i què no ja hi trobem aquest handicap.

En general, els mestres que estem agrupats al Secretariat d'Escola Rural pertanyem a escoles de poblacions bastant petites; solen ser escoles incompletes en què els nens no estan en un grup per nivell. A vegades ens trobem amb escoles ubicades en un espai urbà, però que es consideren rurals. Una de les principals característiques de l'Escola Rural és que hi ha internivells, perquè no hi ha un aula per nivell. A vegades hi ha uns internivells tan grans que en una mateixa aula hi poden haver nens des de P-3 fins a sisè.

S'acostuma a pensar que les Escoles Rurals tenen un equipament humil, però en els darrers anys han crescut molt i, en proporció al nombre de nens amb què compten, hi ha un gran nivell tecnològic. El que està clar és que arran de la varietat cronològica de l'alumnat la manera d'estructurar la feina és molt diferent respecte de les escoles tradicionals. A l'Escola Rural hi treballem pocs mestres i, per tant, hem d'assumir diverses funcions i fer el mateix que es fa en una escola gran. A més, s'hi afegeix el fet que a una població petita hi ha pocs serveis i, per tant, els mestres hem d'intentar resoldre aquestes mancances.

A diferència d'una escola gran, on s'han de crear moltes estructures organitzatives, com a les Escoles Rurals hi ha pocs mestres, acostuma a haver-hi facilitat de relació i, per tant, el tracte també és molt més proper i es pot donar resposta amb més facilitat a un determinat problema. L'Escola Rural té també molta interrelació amb la comunitat i està molt implicada amb el seu entorn i, a la vegada, aquest amb l'escola.

Diversitat del concepte de ruralitat

Des de la ciutat s'acostuma a pensar que les Escoles Rurals estan ubicades en un territori rural on la població es dedica bàsicament al sector primari. Hi ha zones de Catalunya on es compleix aquest model; però hi ha molts municipis que es dediquen al sector secundari o al sector serveis i tenen molta mobilitat de la població, on també hi ha Escoles Rurals.

És molt important adaptar les diverses activitats escolars en funció de la situació del municipi a què pertanyen, perquè les necessitats d'una població amb un alt nivell d'immigració, per exemple, són molt diferents a les d'una amb alumnes nadius.

A partir dels anys 1990 i fins fa uns tres anys aproximadament, les persones van abandonar les ciutats per anar a viure a urbanitzacions relativament properes. Aquesta migració interna va suposar un canvi molt gran per a les escoles d'aquestes urbanitzacions, que van passar de ser rurals i de tenir uns tres o quatre mestres en total, a haver de canviar per complet les seves estructures. Actualment, set de cada deu pobles de Catalunya tenen menys de tres mil habitants i ocupen un seixanta nou per cent del territori, tot i que a nivell de població escolar es tracta només d'un dos o un tres per cent.

Com es resol el que es podria viure com una problemàtica?

Hi ha quatre aspectes que podrien considerar-se molt problemàtics i als que cal buscar solucions o donar una resposta:

La diversitat cronològica de l'alumnat i les aules internivell. Es resol de la mateixa manera que el tema de la diversitat: fent adaptacions al currículum i duent a terme activitats que incloguin un treball més cooperatiu i més participatiu. En algunes ocasions, també és interessant dur a terme un treball més individualitzat per a donar resposta a situacions molt concretes, així com marcar plans de treball durant un període de temps. No són estratègies diferents que les de la resta d'escoles, però és cert que fa molts anys que es duen a terme a les Escoles Rurals.

El nombre reduït d'alumnes. Es pot resoldre amb l'estructura de ZER (Zones Escolars Rurals), que consisteix en posar-se d'acord amb una sèrie d'escoles i tenir un projecte educatiu comú, que inclogui activitats d'integració entre els alumnes de les diferents entitats educatives.

Aïllament dels mestres rurals. S'ha resolt posant-nos en contacte entre nosaltres i fent un treball en xarxa per a compartir experiències i resoldre les nostres

problemàtiques. Això s'ha pogut fer gràcies a la creació del Secretariat de l'Escola Rural de Catalunya.

Manca de serveis. De la mateixa manera que tenim aquesta estructura de la xarxa d'escola ZER, hauríem de poder funcionar amb una xarxa municipal o supramunicipal en què hi hagués una estructura de treball entre tots els serveis. Seria el «poble educador», una idea similar al projecte educatiu de ciutat però traslladat a un poble: que tots els actius d'una població estiguessin al servei de l'educació.

Resum de la ponència realitzat per l'equip de redacció de l'Àmbit Maria Corral